

**Material tematic sesiune clasică/ online de coaching/ consiliere profesională/ orientare în carieră,
individuală/ personalizată și/ sau de grup**

„DreptCompAct- COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT”, Cod proiect: 312957

Competențe transversale în domeniul juridic. Comunicarea (XV)

**Competențe digitale – Utilizarea AI în procesarea informațiilor, în luarea deciziilor din perspectiva
instanțelor de judecată. Avantaje versus riscuri (I)**

**Motto: „Întrebarea dacă un computer poate gândi nu este mai interesantă
decât întrebarea dacă un submarin poate înota.” Edsger W. Dijkstra¹**

După ce am analizat în materialul anterior avantajele și riscurile privind utilizarea AI în mediul academic în instruirea viitoarei forțe de muncă a viitorului, o nouă provocare o reprezintă o sinteză a unor opinii exprimate privind utilizarea inteligenței artificiale în procesarea informațiilor folosind algoritmi ca instrument util judecătorilor în formularea deciziilor în procesele aflate pe rol.

Pornind de la o știre din 2023... „Avocatul robot” al DoNotPay - Primul „avocat robot” din lume va apăra în curând un om în instanță”, am constatat că argumentul adus ...de reducere a costurilor asociate cu accesul la justiție prin intermediul avocaților, constituie un experiment, care însă ridică întrebări etice.”²

La momentul parcurgerii materialului, părea o ”știre” alarmistă, ilustrând teama omului de a fi înlocuit complet, inclusiv în profesiile juridice de către roboții care nu obosec. Nu cer drepturi, nu se revoltă, nu vor concediu, nu se îmbolnăvesc, deci nu vor concedii medicale plătite de către angajatori, nu vor salarii compensatorii când sunt nedreptățiți, concediați sau li se încalcă drepturile și libertățile fundamentale care încă, în prezent, sunt în vigoare, unele de sute de ani!

¹ Edsger Wybe Dijkstra, informaticianul olandez care a revoluționat domeniul, după un parcurs de la un copil-minune al fizicii la un pionier al programării structurate și al algoritmilor cu cea mai scurtă cale, conform https://en.wikipedia.org/wiki/Edsger_W._Dijkstra

² <https://www.theswaddle.com/worlds-first-robot-lawyer-will-soon-defend-a-human-in-court>, scris de Ananya Singh și publicat pe 9 ian 2023

Dar iată ce s-a consemnat despre acest subiect în ian. 2021 și ulterior, în 2023.

” Startup-ul DoNotPay a creat un algoritm de inteligență artificială, numit primul „avocat robot” din lume, o premieră istorică pentru sistemul juridic american, va rula pe un smartphone, ca un asistent juridic, care va consilia un inculpat, ascultându-i argumentele aduse în instanță și sfătuindu-l pe inculpat ce să spună printr-o cască.

Demn de filmele science fiction, pare un experiment menit să dezvăluie potențiale aplicații ale inteligenței artificiale în sistemul judiciar, dar poate totodată să confirme unele temeri legate de corectitudinea acestor sfaturi, generate de algoritm, dar mai ales legat de răspunderea în privința efectelor unui sfat greșit. Cine poartă răspunderea în cazul în care inculpatul pierde procesul, este condamnat la moarte, pentru că este știu că în sistemul de drept common law, în unele state americane, mai există pedeapsa cu moarte. ”

Ideea de a avea un consilier juridic la îndemână, la orice oră din zi și din noapte, accesibil tuturor, și mult mai ieftin decât unul uman nu este în sine un fapt incorect, concurența fiind calea spre progres, atunci când este folosită în limite legale. Modul în care poate fi folosită aplicația este relatată în articol:

” Într-o premieră istorică, un asistent juridic bazat pe inteligență artificială va consilia un inculpat într-un tribunal american (...), a relatat New Scientist. Supranumit primul „avocat robot” din lume, algoritmul de inteligență artificială - creat de startup-ul DoNotPay - va rula pe un smartphone, va asculta argumentele aduse în instanță și apoi îl va sfătui pe inculpat ce să spună printr-o cască.

În contextul dezbaterii aprinse despre cum ar putea arăta lumea într-o lume dominată de inteligența artificială, experimentul nu numai că dezvăluie potențialele aplicații ale inteligenței artificiale în sistemul judiciar, dar poate da și un nou impuls temerilor legate de faptul că inteligența artificială împinge anumite profesii spre învechire.”

Scopul aplicației, indicat chiar de autor indică dorința de a înlocui ”avocații care cer sute sau mii de dolari pe oră”, ajutând la ”economisirea banilor inculpaților”. Însă, există și posibilitatea ca această aplicație să fie folosită și pentru avocații pledanți la Curtea Europeană a Drepturilor Omului! (chiar dacă aceștia, conform opiniei autorului aplicației DoNotPay’s CEO Joshua Browder, ”cer pur și simplu mult prea mulți bani pentru a copia și lipi documente și cred că vor fi cu siguranță înlocuiți și ar trebui înlocuiți”³)

³ <https://www.theswaddle.com/worlds-first-robot-lawyer-will-soon-defend-a-human-in-court>

Aplicație a fost creată în 2016, la început ca un ajutor în plata amenzilor de parcare în UK, respectiv în anularea amenzilor pentru parcare ilegală, în lupta cu autoritățile locale, pentru cei care nu-și permiteau plata unui avocat.

Ulterior, totul a început ca un experiment, într-un caz în care, conform rapoartelor, inculpatul urma să apară în instanță pentru a contesta o amendă de viteză.

Cu toate acestea, locația instanței și numele inculpatului au fost ținute secrete de către companie. În afară de inculpat, nimeni din instanță nu a știut că a fost implicat un avocat specializat în inteligență artificială, fapt confirmat pentru Gizmodo⁴ de către însuși creatorul aplicației, CEO-ul DoNotPay, Joshua Browder.

Acest lucru s-a datorat faptului că experimentul încalca protocoalele instanțelor, deoarece telefoanele și dispozitivele conectate la internet sunt interzise în instanțe în multe țări. Cu toate acestea, DoNotPay folosește o lacună în ceea ce privește „standardele de accesibilitate auditivă”, care permite utilizarea căștilor Apple AirPods în sala de judecată!

Antrenarea aplicației de inteligență artificială în ceea ce privește jurisprudența a durat ceva timp – se pare că software-ul a fost ajustat astfel încât să nu reacționeze la tot ce se spune în instanță, ci doar să preia argumentele, analizându-le înainte de a sfătui inculpatul cum să răspundă. Odată ce clientul informează asistentul juridic cu inteligență artificială despre problema în cauză, aplicația încearcă să găsească o „lacună” pe care o transformă apoi într-o scrisoare juridică ce poate fi trimisă unei instituții relevante. Dacă experimentul eșuează sau inculpatul pierde, DoNotPay va acoperi amenda. De asemenea, inculpatul este despăgubit pentru participarea sa, a relatat Gizmodo.”

Eficiența chat-bot-ului este detaliată în același articol: ”chatbot-ul inițial bazat pe inteligență artificială al companiei a contestat deja cu succes 160.000 de amenzi de parcare în Londra și New York, relatea The Guardian în 2016.”

”Potențialul ca prejudecățile să se infiltreze în sistemul judiciar prin utilizarea inteligenței artificiale i-a determinat pe mulți să afirme că este încă mult timp până când sistemele de inteligență artificială vor ajunge

⁴ Gizmodo este un weblog care are ca temă produsele electronice de larg consum. Gizmodo este deținut de compania Gawker Media. Conform indexului Technorati, la data de 28 aprilie 2008, Gizmodo se află pe locul 4 al celor mai populare bloguri de limbă engleză.- sursa: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Gizmodo>

într-un stadiu în care vor înlocui efectiv avocații sau judecătorii... deși ”experimentul DoNotPay ar putea fi un pas în această direcție.”

La momentul apariției articolului 2016, aplicarea inteligenței artificiale în instanțe a fost, mai mult sau mai puțin limitată la automatizarea activităților back-end sau la analizarea unor seturi mari de date pentru a identifica precedente.

Deși algoritmi de inteligență artificială și sistemele de învățare automată pot fi buni la analizarea unor cantități mari de date, prejudecățile pe care le-ar putea introduce în hotărârile judecătorești rezultate rămân o preocupare centrală.

Astfel, chiar profesorul Michael Legg⁵ care a studiat pe larg impactul tehnologiei asupra litigiilor, declara în 2016 că: *„Deși un judecător poate avea informații incomplete și prejudecăți necunoscute, protecțiile – cum ar fi justiția deschisă, inclusiv furnizarea de motive pentru o decizie și echitatea procedurală – permit transparența în procesul decizional și, prin urmare, contestarea sau critica. Judecătorul uman poate, de asemenea, să încerce să cântărească incomensurabilele și să exercite compasiune”*.

Și iată că și în această situație se pune accent pe componenta empatică, corelată cu aplicarea legii și în spiritul ei, nu numai în litera ei, în modul în care este judecată o speță, formulată o sentință!

Acesta concluzionează: *„Dacă IA nu poate fi testată pentru a se asigura că funcționează într-un mod echitabil și transparent, atunci nu poate fi utilizată. Fără îndoieli, se încearcă argumentarea eficienței sau a economisirii costurilor. Reducerea costurilor și a întârzierilor este importantă, dar nu în detrimentul cerințelor fundamentale ale justiției”*.

În aprilie 2021, se posta pe site-ul Universității din Georgia în material interesant, urmare cercetărilor efectuate de către specialiști. Intitulat *”Oamenii ar putea avea mai multă încredere în computere decât în oameni”* în articol se prezentau rezultatele *”noilor cercetări”* care au indicat predispoziția oamenilor de a se baza cu prea mare ușurință, din comoditate, pe algoritmi. ⁶

⁵ Profesorul Michael Legg este un expert recunoscut în drept la Universitatea New South Wales (UNSW) din Sydney, Australia, specializat în litigii civile, inovație juridică și tehnologie. Este Director al [Centrului pentru Viitorul Profesiei Juridice](#) și [director al Law Society of New South Wales](#), concentrându-se pe impactul tehnologiei asupra justiției-

⁶ <https://news.uga.edu/people-may-trust-computers-more-than-humans/> 13 aprilie 2021

Tendința de a accepta, pentru simplificarea muncii, datele oferite de un algoritm este deja prezentă în viața cotidiană în job-urile fiecăruia dintre noi, inclusiv în profesiile juridice, fiind confirmată ca operațională încă din 2021: *”Cercetătorii au efectuat un experiment simplu pentru a-și demonstra ipoteza. Au cerut la 1.500 de persoane să numere numărul de persoane dintr-o fotografie și au oferit răspunsuri sugerate de la ambele părți – un grup de persoane și un algoritm. Pe măsură ce numărul de persoane din fotografii a crescut, numărarea lor a devenit mai dificilă. Aici, cercetătorii au observat că oamenii erau mai predispuși să aibă încredere în recomandările algoritmului decât în cele ale grupului de persoane sau chiar în ei înșiși.”*⁷

A cere oamenilor să numere tot mai mulți oameni își are rădăcinile în presupunerile noastre despre algoritmi. „Aceasta este o sarcină la care oamenii percep că un computer se va pricepe mai bine, chiar dacă ar putea fi mai predispus la părtinire decât numărarea obiectelor”, declara Aaron Schecter de la Universitatea din Georgia.

Conform unui nou studiu, atunci când algoritmi facilitează sarcinile dificile, oamenii se bazează mai mult pe analiza lor decât pe cea a celorlalți. (autor Aditi Murti, publicat pe 20 aprilie 2021)⁸

Cercetătorii intenționează să analizeze în continuare modul în care oamenii și mașinile iau decizii, învață să aibă încredere unii în alții și modul în care aceste situații le influențează comportamentele.

Când avem încredere în judecata inteligenței artificiale asupra celorlalți oameni?

În timp, realitatea va demonstra dacă și cât de mult ne putem baza pe algoritmi inteligenței artificiale!

O nouă cercetare publicată în Scientific Reports identifică punctul în care oamenii favorizează recomandările algoritmilor în detrimentul altor oameni. Acest punct de cotitură valoros și transparent este îngrijorător - dependența noastră de inteligența artificială pentru a ne ușura viața ne poate face orbi la potențialele prejudecăți codificate în acești algoritmi..

⁷ <https://news.uga.edu/people-may-trust-computers-more-than-humans/> / Apr 13, 2021- J. Merritt Melancon

⁸ <https://www.theswaddle.com/when-do-we-trust-a-i-s-judgment-over-other-humans> Aditi Murti Apr 20, 2021- According to a new study, when algorithms make difficult tasks easier, people rely on their analysis more than each others’. Conform unui nou studiu, atunci când algoritmi facilitează sarcinile dificile, oamenii se bazează mai mult pe analizele lor decât pe cele ale celorlalți.

„Algoritmii sunt capabili să îndeplinească un număr imens de sarcini, iar numărul de sarcini pe care le pot îndeplini crește practic în fiecare zi”, declara Eric Bogert, doctor în filosofie de la Universitatea din Georgia, coautor al studiului.

„Se pare că există o prejudecată de a ne baza mai mult pe algoritmi pe măsură ce o sarcină devine mai dificilă, iar acest efect este mai puternic decât prejudecata de a ne baza pe sfaturile altor persoane.”

Dincolo de cercetări, un lucru este cert: cu cât studiezi și analizezi mai mult diferite studii, prognoze, estimări, opinii ale cercetătorilor din diferite domenii, dar toți interesați de AI și încerci să apreciezi cum vor evolua lucrurile în materia înlocuirii omului de către algoritmi inteligenți, cu atât mai mult realizezi cât de importantă este educația timpurie a copiilor în a-și dezvolta ei înșiși capacitățile intelectuale!

Concluzii

Legea este considerată pe scară largă drept sistemul de operare al societății. În ciuda importanței sale, peste 80% din nevoile juridice ale săracilor sunt neîndeplinite.

Legea se bazează pe informații și reguli, lucru pe care tehnologia îl gestionează, așa cum era de așteptat, foarte bine. Din 2015, Joshua Browder a lucrat pentru a înlocui avocații exploatare - în principal pe cei care cer sute de dolari pentru copierea și lipirea documentelor - cu chatbots. Josh își prezintă personal realizarea, într-un film pe Youtube, unde „avocatul său robot”, care a luptat împotriva amenzilor de parcare în valoare de aproape 5 milioane de dolari, a proprietarilor lacomi și a persoanelor fără adăpost, ar trebui să-i îngrijească pe cei din profesia juridică.⁹

Fără doar și poate suntem mai predispuși să avem încredere în computere cu cifre pentru că suntem conștienți de propria noastră capacitate de a greși, dar nu la fel de conștienți de capacitatea unui algoritm de a greși! Această lipsă de conștientizare și încrederea rezultată în algoritmi poate avea consecințe în viața reală.

„Una dintre problemele comune ale inteligenței artificiale este atunci când este utilizată pentru acordarea de credite sau aprobarea împrumuturilor cuiva. Deși aceasta este o decizie subiectivă, există o mulțime de cifre

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=bAQWOpudAi8> - Will Bots Replace Lawyers? - Joshua Browder (DoNotPay)
29 oct. 2016

acolo - cum ar fi venitul și scorul de credit - așa că oamenii simt că aceasta este o treabă bună pentru un algoritm.

Dar știm că dependența duce la practici discriminatorii în multe cazuri, din cauza factorilor sociali care nu sunt luați în considerare.” Mai multe alte forme de cercetare care implică inteligența artificială utilizată în recunoașterea facială și angajare au atras, de asemenea, critici din motive similare - oamenii pot codifica prejudecăți și erori în inteligența artificială pe care o construiesc, iar apoi alte persoane folosesc acea inteligență artificială, având încredere că este extrem de precisă.

Cu cât o sarcină devine mai dificilă, cu atât este mai probabil să ne bazăm pe inteligența artificială (IA) pentru a o simplifica - chiar dacă algoritmi ne-ar putea lua autonomia individuală.

Cu toate acestea, este important să înțelegem că algoritmi au fost realizați TOT de oameni, deci OMUL trebuie să rămânem în control, cu condiția ca toată știința și tehnologia să nu intre pe mână unor dezaxați, bolnavi psihici cu sau fără antecedente psihiatrice confirmate, care să distrugă umanitatea din ego, ambiții de înnavuțire, de tiranie, de control a umanității, de supunere a națiunilor, etc.

John McCarthy, informatician american, laureat al Premiului Turing în 1971 pentru contribuțiile aduse în domeniul inteligenței artificiale, care a propus termenul de inteligență artificială la conferința de la Dartmouth din 1956 și a inventat limbajul de programare LISP, a declarat că: **„Obiectivul nostru final este de a crea programe care învață din experiența lor la fel de eficient ca oamenii. Vom spune că un program are bun simț dacă deduce automat pentru sine o clasă suficient de largă de consecințe imediate ale oricărui lucru care i se spune și a ceea ce știe deja.”**

Limbajul de programare LISP este un limbaj formal de expresii și reguli (sau tehnici) valide de formulare a instrucțiunilor pentru un computer. Un limbaj de programare are definite un set de reguli sintactice și semantice. El dă posibilitatea programatorului să specifice în mod exact și amănunțit acțiunile pe care trebuie să le execute calculatorul, în ce ordine și cu ce date. Specificarea constă practic în întocmirea/scrierea programelor necesare ("programare").

Dacă înțelegem că programele fac parte din viața noastră, că la rândul nostru suntem programați, că toată viața noastră este un program, depinzând de noi să ne adaptăm acelor programe care ne reprezintă, să schimbăm acele programe care nu ne fac bine, ieșind din zona de confort, realizând că viața noastră este un cumul între viața personală și profesională; abia în acel moment suntem echilibrați și putem trăi armonios într-o societate

care trece prin momente de evoluție, stagnare, regres, pentru ca mai apoi să reentre în altă perioadă istorică de progres. Totul este ciclic!

„Inteligența artificială este ultima invenție pe care omenirea va trebui vreodată să o facă.”¹⁰...înțelegând de aici că progresul este iminent pentru umanitate în forma pe care o trăim azi!

Cine va înțelege aceste lucruri va învăța să trăiască frumos, armonios cu semenii și natura, își va împlini destinul, profesând în locul unde să fie fericit!

¹⁰ Nick Bostrom este un filosof suedez de la Universitatea din Oxford, cunoscut pentru lucrările sale despre riscurile existențiale, principiul antropocentric, etica îmbunătățirii umane, riscurile superinteligenței și testul inversării.-

https://ro.wikipedia.org/wiki/Nick_Bostrom